

Ocena wpływu zabiegów krioterapii ogólnoustrojowej na wybrane wskaźniki skóry pacjenta z atopowym zapaleniem skóry (AZS)

Assessment of the influence systemic cryotherapy exerts on chosen skin scores of a patient with atopic dermatitis (AD)

Dominika Wysopal¹, Iwona Stachura¹, Katarzyna Czekaj¹, Magdalena Kępińska-Szyszkowska¹ , Anna Misiorek¹, Monika Kapińska-Mrowiecka², Karolina Malina², Jan Tabak³

¹Institut Nauk Stosowanych, Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie

²Oddział Dermatologii, Szpital Stefana Żeromskiego w Krakowie

³Małopolskie Centrum Krioterapii w Krakowie

STRESZCZENIE

Opis przypadku: Opis przypadku dotyczy 33-letniego pacjenta mieszkającego w dużym mieście. Pacjent od niemowlęstwa cierpi na AZS. Badany uczestniczył w 15 zabiegach krioterapii ogólnoustrojowej.

Wyniki: Wskaźnik SCORAD oceniający poziom nasilenia AZS zmienił się po zakończeniu badań. Pacjent przed zabiegami uzyskał 42,9 punktu w powyższej skali. Po 15. zabiegu suma punktów wyniosła 36,8, a po 3 tygodniach od zakończenia terapii — 33,9. Zaobserwowano również zmiany w poziomie nawilżenia naskórka zarówno skóry zdrowej, jak i skóry z objawami AZS.

Wniosek: Ze względu na uzyskane wyniki postawiono hipotezę, że krioterapia ogólnoustrojowa może być metodą uzupełniającą leczenie w terapii AZS

Forum Derm. 2021; 7, 1: 23–26

Słowa kluczowe: AZS, parametry skóry, krioterapia ogólnoustrojowa

ABSTRACT

Case report: The case report regards a 33-year-old male patient living in a big city. The patient has been suffering from atopic dermatitis since infancy.

Results: SCORAD index evaluating the AD intensity level changed after 15 whole-body cryotherapy sessions. Before the treatments, the patient achieved 42.9 points on the above-mentioned scale. After the 15th treatment the sum of points amounted to 36.8, and after 3 weeks since the therapy was discontinued — 33.9 points.

Changes in the level of hydration of both healthy skin and skin with AD symptoms were also observed.

Conclusion: Due to these properties, the hypothesis has been put forward that systemic cryotherapy can be a complementary method in the treatment of AD.

Forum Derm. 2021; 7, 1: 23–26

Key words: atopic dermatitis, skin lesions, indicators of the skin, systemic cryotherapy

OPIS PRZYPADKU

Opisywanym w niniejszej pracy pacjentem jest mężczyzna w wieku 33 lat zamieszkujący duże miasto. Choroba na AZS od okresu niemowlęcego. Zaostrzenia choroby pojawiają się u niego raz na kilka miesięcy. Nasilenie AZS wykazuje sezonowość roczną. Miesiącami, w których badany

obserwuje rozwój choroby, są: styczeń, luty, czerwiec, lipiec oraz listopad i grudzień. Do remisji schorzenia dochodzi w marcu oraz we wrześniu.

W dzieciństwie u pacjenta nie obserwowano skazy mlecznej, astmy ani obturacyjnego zapalenia oskrzeli. Ze wskazanych przez badanego objawów występują ataki

Adres do korespondencji:

dr nauk o kulturze fizycznej Magdalena Kępińska-Szyszkowska, Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie, Institut Nauk Stosowanych, al. Jana Pawła II 78, 31–571 Kraków, e-mail: magdalena.kepinska@awf.krakow.pl

kichania, alergiczny nieżyt nosa oraz częsty katar, utrudnione oddychanie nosem, a także zapalenie spojówek i łzawienie. Ponadto pojawiają się infekcje ropne skóry.

Wywiad rodzinny pacjenta w kierunku schorzeń skóry jest dodatni. Oprócz AZS, na które cierpi dziadek chorego, rozpoznano również łuszczycę u krewnej. Dodatkowo chorobą dotknięta jest córka pacjenta, u której występuje AZS.

Badany ma kontakt ze zwierzętami od wielu lat, jednak testy alergiczne na naskórek tych zwierząt wyszły ujemnie. Wynik dodatni testów pojawił się na alergeny traw i zbóż. Pacjent nie wykazuje nietolerancji pokarmowej. Nie ma nadwrażliwości na leki ani na ukąszenia owadów. W odczuciu chorego zdenerwowanie pogarsza stan AZS. Sam badany przyznaje, że jest nerwowy. Świąd skóry w skali od 0 do 10 określa na 8. Pocenie się nasila świąd skóry. Pacjent nie skarżył się na problemy ze snem.

Dotychczasowe leczenie chorego ma działanie ogólne i opiera się na przyjmowaniu leków antyhistaminowych: Rupatadine, Hydroxyzine, Bilastinum oraz Levocetirizine. Ponadto w leczeniu pacjenta stosowana była około 6-miesięczna immunoterapia preparatem Imuran Azathioprinum, w okresie od marca do września 2016 roku. Pacjent w trakcie terapii obserwował wyraźną poprawę, natomiast po jej zakończeniu objawy AZS powróciły.

PRZEPROWADZONE DZIAŁANIA

Badania prowadzone były w ramach grantu Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie, o numerze 170/BS/KRK/2018 oraz 123/BS/KF/2017. Uzyskały zgodę Komisji Bioetycznej (numer: 239/KBL/OIL/2018) znajdującej się przy Okręgowej Izbie Lekarskiej w Krakowie. Zostały także zarejestrowane na stronie ClinicalTrials.gov — amerykańskiego Narodowego Instytutu Zdrowia i uzyskały numer: NCT03761199.

Mężczyzna otrzymał kartę informacyjną, w której zamieszczono informacje o celu badań, stosowanej metodzie, ewentualnych efektach ubocznych oraz o możliwości rezygnacji z udziału w badaniach w dowolnym momencie bez podawania przyczyny. Na podstawie ankiety wypełnionej przez badanego w obecności lekarza dermatologa dokonano analizy przebiegu AZS. Ankieta zawierała podstawowe informacje, takie jak: czas trwania choroby, objawy, leczenie, diagnostyka w kierunku alergii, a także wywiad rodzinny. W kolejnym etapie u pacjenta oceniono aktualny stopień zaawansowania chorobowych zmian na podstawie skali SCORAD. Uwzględniono także kryteria większe i mniejsze AZS podane przez Hanifina i Rajkę. Po konsultacji z lekarzem, w celu wykluczenia przeciwwskazań do krioterapii ogólnoustrojowej, pacjent został skierowany na zabiegi krioterapii ogólnoustrojowej. Zabiegi odbywały się w Małopolskim Centrum Krioterapii, przy Alei Pokoju 82, w Krakowie. Do komory kriogenicznej pacjent wchodził w specjalnym obu-

wiu, ubrany w grube skarpety, krótkie spodenki, rękawiczki i nakrycie na głowę. W celu stopniowego przyzwyczajania organizmu do niskich temperatur, pierwszego dnia pacjent przebywał w kriokomorze 1,5 minuty. Kolejnego dnia 2 minuty, a następnego już 3 minuty i tak do zakończenia terapii (15 zabiegów, 5 razy w tygodniu, bez sobót i niedziel). Zabiegi krioterapii ogólnoustrojowej odbywały się w miesiącach listopad-grudzień 2018 roku. Pacjent nie stosował miejscowych preparatów przeciwzapalnych ani systemowych leków przeciwhistaminowych na tydzień przed rozpoczęciem terapii, jak również w trakcie trwania badań.

Pacjent rozpoczął schładzanie organizmu od przebywania w przedsiönku kriokomory, w którym temperatura wynosiła -60°C . Następnie przechodził do komory właściwej, gdzie temperatura wynosiła -120°C . Badany był pod stałą kontrolą osoby obsługującej urządzenie, dzięki szybom termicznym, a także monitoringowi znajdującego się we wnętrzu komory. Kontakt foniczny umożliwiał informowanie pacjenta o czasie pozostałym do zakończenia zabiegu. W razie złego samopoczucia badany mógł nacisnąć przycisk alarmowy, jak również użyć dźwigni otwierającej drzwi od wewnątrz.

Do pomiaru wskaźników skóry pacjenta zastosowano sondy pomiarowe firmy Courage + Khazaka electronic GmbH. Stopień nawilżenia badano za pomocą Corneometer® CM 825, stopień natłuszczenia za pomocą Sebumeter® SM 815, a do oznaczenia poziom pH skóry użyto Skin-pH-Meter PH 905. Wykonano 4 pomiary sondami w następujący sposób: przed pierwszym zabiegiem krioterapii, bezpośrednio po pierwszym zabiegu, po 15. zabiegu oraz po 3 tygodniach od zakończenia terapii. Pomiar był wykonywany u pacjenta zarówno w obszarze skóry zajętej chorobowo na ręce, jak i w miejscach wolnych od zmian, to jest w odległości około 5–10 cm od ognisk zapalnych na przedramieniu. Do oceny zmiany stopnia nasilenia zmian skórnych użyto wskaźnika SCORAD w czasie serii zabiegów. W tym celu wykonano 3 pomiary: przed przystąpieniem do zabiegów, po 15. zabiegu i 3 tygodnie od zakończenia badań.

WYNIKI

Na podstawie analizy zebranych danych można stwierdzić, że w obszarze pomiarów skóry objętej chorobowymi zmianami, jak i skóry niezmienionej nie odnotowano prawie żadnych różnic w pomiarach natłuszczenia skóry. Wyjątek stanowi pomiar skóry bez zmian atopowych, której natłuszczenie z wartości 1 punktu spadło do wartości 0 po skończonych zabiegach i takie samo było 3 tygodnie później, co oznacza bardzo suchą skórę.

Zaobserwowano natomiast zmiany w poziomie nawilżenia badanej części zdrowej i z objawami AZS. Tam, gdzie wystąpiły symptomy atopii, skóra była bardziej sucha

(8,0 punktów) w porównaniu z okolicą zdrową (12,4 punktów). Różnica wynosiła 4,4 punktu. Wyniki wskazują również, że nawilżenie naskórka skóry niezmienionej chorobowo wzrosło bezpośrednio po pierwszym zabiegu o 6 jednostek, a na obszarze skóry z atopią o 2,6. Z kolei w porównaniu z pierwszym (12,4 punktów) i trzecim pomiarem (20,93 punktów) nawilżenie wzrosło o 8,43 jednostek.

Wskaźnik pH wykonany przed pierwszym zabiegiem wyniósł 5,65 punktu na przedramieniu bez zmian atopowych, a na ręce, gdzie takie zmiany występowały — 5,58 punktu, tak więc pH było nieco niższe w miejscu wyprysku atopowego (o ok. 0,07 jednostek). Kolejny pomiar wykonany był bezpośrednio po pierwszym zabiegu i wykazał pH niższe na skórze niezmienionej chorobowo (5,57) niż na obszarze ręki ze zmianami (5,62) — różnica wynosiła 0,05 jednostki. Pomiary wykonane po 15. zabiegu wykazały lekki wzrost wartości pH — wynosiła ona 6,02 jednostek na przedramieniu bez zmian oraz 6,08 na ręce z wypryskiem atopowym. Ostatni pomiar 3 tygodnie po 15. zabiegu wykazał lekki spadek pH, na przedramieniu bez zmian skórnych 5,97 jednostek, a na ręce zmienionej chorobowo 5,59 jednostek.

Punktacja skali SCORAD oceniająca stopień nasilenia AZS uległa zmianie. Przed zabiegami pacjent uzyskał we wspomnianej skali 42,9 punktów. Po 15. zabiegu suma punktów wynosiła 36,8, a po 3 tygodniach od zakończonej terapii — 33,9 punktów. Różnica między pierwszym wynikiem a ostatnim wynosiła 9,0 punktów. Zaobserwowano zmniejszenie zmian chorobowych.

DYSKUSJA

W przeprowadzonych badaniach własnych nawilżenie naskórka zwiększyło się po serii zabiegów krioterapii ogólnoustrojowej zarówno w skórze zmienionej chorobowo, jak i w skórze zdrowej. Zaobserwowano także korzystną zmianę we wskaźniku SCORAD, którą można tłumaczyć zmniejszeniem się chorobowych ognisk zapalnych i redukcją świądu. Klimenko i wsp. [1] oraz Kępińska-Szyszkowska i wsp. [2] w swoich badaniach także odnotowali poprawę nawilżenia naskórka po serii zabiegów krioterapii ogólnoustrojowej u pacjentów z AZS oraz zmniejszenie średniego wskaźnika SCORAD. Lee i wsp. [3] w swoich badaniach z zastosowaniem miejscowej krioterapii (−5°C) przez 2 miesiące na zmiany skórne również potwierdzają zmniejszenie uczucia świądu u pacjentów z AZS. W literaturze przedmiotu można odnaleźć informacje, że bardzo zimne powietrze zwiększa zdolność antyoksydacyjną organizmu [1, 4]. Wykazano również, że zimno zmniejsza szybkość przewodzenia nerwów obwodowych i zdolność zwojów nerwowych do syntezy acetylocholinę, którą uważa się za neuroprzekaznik w mechanizmie świądu w AZS

[1]. Ponadto w badaniach na osobach, które uczestniczyły w zabiegach krioterapii ogólnoustrojowej, wykazuje się, że istotnie spada wartość odczynu Biernackiego (OB) i stężenie markerów indukujących stan zapalny, między innymi białka C-reaktywnego ostrej fazy (CRP, *C-reactive protein*), a także immunoglobulin IgG i IgA, interleukin prozapalnych (IL-2 i IL-8) oraz następuje wzrost stężenia interleukiny przeciwzapalnej IL-10 [5].

W obszarze pomiarów skóry objętej chorobowymi zmianami, jak i skóry niezmienionej w badaniach własnych odnotowano niewielkie zmiany w pomiarach natłuszczenia skóry. Zgodnie z danymi epidemiologicznymi zmiany skórne z podrażnienia występują częściej w porze zimowej. Wpływ powietrza zimnego i suchego przyczynia się do suchości skóry oraz do uszkodzenia bariery naskórkowej [6]. Może to być przyczyną braku poprawy natłuszczenia skóry u badanego pacjenta. Z kolei Jungersted i wsp. [7] w swojej pracy opisują dwa badania, w których przyjrano się zmianom sezonowym bariery lipidowej naskórka. Stwierdzono spadek absolutnej ilości lipidów zimą, porównując tę samą grupę ludzi w obu sezonach. Badania były przeprowadzone w Japonii, a także wśród kobiet rasy kaukaskiej [7].

Pomiar pH naskórka po pierwszym i po serii zabiegów krioterapii w badaniach własnych wykazał niewielkie wahania wartości pH skóry z wypryskiem atopowym oraz w skórze niezmienionej chorobowo. Natomiast w badaniach Skrzek i wsp. [8] oraz Kępińskiej-Szyszkowskiej i wsp. [2] nie odnotowano zmian w wartości pH po serii zabiegów krioterapii ogólnoustrojowej, co może oznaczać znikomy wpływ skrajnie niskich temperatur na wartości pH naskórka.

PODSUMOWANIE

Korzystnym efektem zastosowanej krioterapii ogólnoustrojowej była poprawa nawilżenia naskórka oraz zmniejszenie punktacji w skali SCORAD. Badany pacjent zgłosił także poprawę samopoczucia i nastroju po zakończeniu serii zabiegów. Podsumowując, można stwierdzić, że zabiegi krioterapii ogólnoustrojowej mogą być stosowane jako uzupełnienie terapii AZS. Jednak potrzebne są dalsze badania z udziałem większej grupy badanych.

Konflikt interesów

Autorzy pracy deklarują, że nie zachodzi żaden konflikt interesów w związku z publikowaną pracą.

PIŚMIENNICTWO

1. Klimenko T, Ahvenainen S, Karvonen SL. Whole-body cryotherapy in atopic dermatitis. *Arch Dermatol.* 2008; 144(6): 806–808, doi: [10.1001/archderm.144.6.806](https://doi.org/10.1001/archderm.144.6.806), indexed in Pubmed: [18559779](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18559779/).
2. Kępińska-Szyszkowska M, Misiorek A, Kapinska-Mrowiecka M, et al. Assessment of the Influence Systemic Cryotherapy Exerts on Chosen Skin Scores of Patients with Atopic Dermatitis: Pilot Study. *Biomed Res Int.* 2020; 2020: 5279642, doi: [10.1155/2020/5279642](https://doi.org/10.1155/2020/5279642), indexed in Pubmed: [32964034](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32964034/).

3. Lee EH, Lee HJ, Park KD, et al. Effect of a new cryotherapy device on an itchy sensation in patients with mild atopic dermatitis. *J Cosmet Dermatol*. 2021 [Epub ahead of print], doi: [10.1111/jocd.13975](https://doi.org/10.1111/jocd.13975), indexed in Pubmed: [33538104](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33538104/).
4. Jonak A, Skrzek A. Krioterapia w odnowie biologicznej sportowców — przegląd badań. *Acta Bio-Optica et Informatica Medica*. 2009; 15(4): 319.
5. Stanek A, Sieroń A. Współczesna krioterapia ogólnoustrojowa w odnowie biologicznej. *Annales Academiae Medicae Silesiensis*. 2012; 66(4): 64–70.
6. Chomiczewska D, Kieć-Świerczyńska M, Kręcisz B. Kontaktowe zapalenie skóry z podrażnienia część I. Epidemiologia, etiopatogeneza i obraz kliniczny. *Medycyna Pracy*. 2008; 59(5): 409.
7. Jungersted JM, Hellgren LI, Jemec GBE, et al. Lipids and skin barrier function—a clinical perspective. *Contact Dermatitis*. 2008; 58(5): 255–262, doi: [10.1111/j.1600-0536.2008.01320.x](https://doi.org/10.1111/j.1600-0536.2008.01320.x), indexed in Pubmed: [18416754](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18416754/).
8. Skrzek A, Cizek A, Nowicka D, et al. Evaluation of changes in selected skin parameters under the influence of extremely low temperature. *Cryobiology*. 2019; 86: 19–24, doi: [10.1016/j.cryobiol.2019.01.005](https://doi.org/10.1016/j.cryobiol.2019.01.005), indexed in Pubmed: [30629947](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30629947/).